

ՄԱԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՀՐԻԶՈՆ

ՅԱԽԵԼԻԱԾ «ՀՈՐԻԶՈՆ» ՀԱԲԱԺԱԹԵՐԻՁԻ

Սեպտեմբեր 2016

ՄԵՐ ԽՈՍՔԸ

Բարեւ սիրելի՝ աշակերտներ:

Վերամուտ է:

Մեծ խանդավառութեամբ վերադարձաք դպրոց, վատահ շատ կարօւցեր էիք ձեր դասընկեր-դասընկերուիներն ու ձեր ուսուցիչ-ուսուցուիները: Անշուշտ բաւակա ն բաներ ունիք պատմելիք անոնց ամառուան ձեր արձակուրդին մասին... Ժամանակը հասաւ, որ լրջորեն աշխատանքի լծուիք: Ամառնային արձակուրդը վատահ որ թարմացուց ձեր ուղեղները, հիմա կրնաք աւելի աշխուժ եւ եռանդուն կերպով հետեւիլ ձեր դասերուն եւ դպրոցական աշխատանքներուն:

Մի մոռնաք, որ ձեր յաջողութեան լաւագոյն երաշխիքներն են դասարաննեն

Ներս ուսուցիչին բացատրութիւններուն լաւագէս հետեւիլն ու տնային

պարտականութիւնները լիովին կատարելը:

«Հորիզոն»ի Մանկապատանեկանի խմբագրակազմը բարի վերամուտ կը մաղթէ ձեր բոլորին եւ կը թելադրէ, որ տքնաջան աշխատանք տանիք, որպէսզի բարձրագոյն արդինքներ ձեռք բերէք:

Յաջողութեան լաւագոյն մաղթանքներ:

Այս ամսուան դեպքերը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Սեպտեմբեր 21ը Հայաստանի երկրորդ Անկախութեան տօնմ է:

Այս տարի ամէն կողմ, աշխարհի տարածքին հայեր կը տօնեն Հայաստանի Անկախութեան 25րդ տարեդարձը:

20րդ դարուն, Հայաստանը երկու անգամ անկախացած է:

Առաջինը 1918 Մայիս 28ին, երբ հայ ժողովուրդը մէկ մարդու նման հերոսական ճիզերով՝ Սարդարապատի, Բաշ Ապարանի և Ղարաբիլսէի ճակատամարտերով դէմ դրաւ թուրքին եւ ստեղծեց Հայաստանի Հանրապետութիմը: Եւ երկրորդը, երբ 1991 Սեպտեմբեր 21ին հայ ժողովուրդի աւելի քան 99 առ 100ը «Այ» ըստ ազատ, անկախ և ինքնիշխան պետութիւն մը ունենալու իր երազին, դէմ դնելով տկարացած Խորհրդային Միութեան և Աստրականին, որ անընդհատ կը հարուածէր Արցախը:

Խնչակս Պատմութիւնը կը վկայէ, երբ հայ ժողովուրդը համախմբուած է եւ դարձած է մէկ ուժ, յաջողած է ընել անկարելին: Ճիշդ է, որ մեր երկիրը կը դիմագրաւէ այսօր դժուարութիւններ՝ առքատութիւն, անգործութիւն կամ այլ հարցեր, բայց մեր երկիրը անկախ է ու գօրատը մեր հայրենաւէր ժողովուրդով եւ մեր քաջ զինուորներով:

Փաստորէն, Աստրականի վերջին յարձակումներուն ժամանակ, ամէն կողմէ հայ կտրիմներ, վազեցին Արցախ միանալու համար բանակին եւ պաշտպանելու հայրենի հողը: Ուրեմն, եկէք բոլորս աշխատինք միասին եւ միանական ուժերով կերտենք աւելի լաւ ու աւելի գօրատը Հայաստան:

ԱԶԳ ՓԱՌԱՊԱՆԾ

Հայաստան աշխարհ դու մեր կարօւն ես,

Քո կեանքով անմահ.

Քո ճամբան հնում, արնոտ քարոտ եք,

Դու ծաղկիր հիմա:

Ուր լինենք յաւէտ քո հուր կարօւը

Տոնն է հայրենի,

Մաշտոցի հզօր լեզուն,

Վատ յոյսն է ամէն մի հայի:

Կրկներգ

Փառք թռչում է, երգ կանչում է,

Հողի դարձել ես ծով գանձ:

Սիրտդ կայտառ է, միտքդ պայծառ է,
Ազգի իմ փառապանձ:

Բարձրացնենք սիրով

Մեր սուրբ զաւաթը,

Յանուն հայութեան,

Թող անմահ պահի

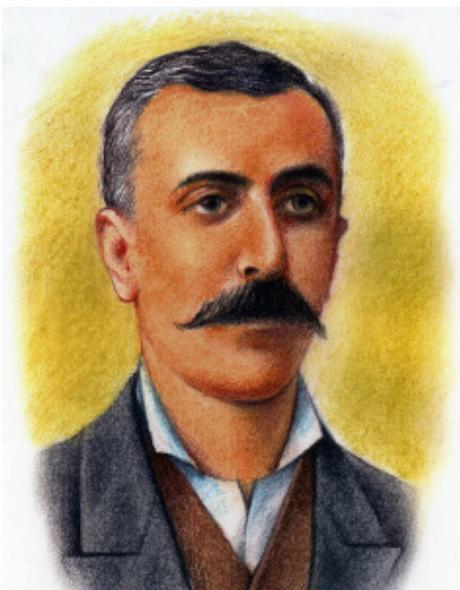
Նա իր հաւատը

Հուր եւ յախտեան:

Խօսք՝ ԱՇՈՒԻԴ ԳՐԱԾԻ

Երաժշտութիւն՝ ԱՐՆՈ ՊԱՊԱԶԱՆԵԱՆԻ

Հայրենասիրութեան մասին

Յակոբ Պարոնեան ապրած է 1800-ական թուականներուն և եղած է Հայ Գրականութեան առաջին երգիծարանը: Ան եղած է սրամիտ անձ մը: Տեսնելով իր շուրջ ապրող մարդոց թերութիւններն ու տկարութիւնները, զանոնք վերածած է ծիծաղելի տիպարներու և քննադատած է:

Յակոբ Պարոնեան շատ սիրած է հայերէն լեզուն և եղած է հայրենասէր անձ մը:
Ահա թէ ի նչ կը գրէ հայրենասիրութեան մասին:

«Դուն պահապան զինուոր մըն ես հայրենիքիդ, ան ալ՝ իրաւունք ունի քու զիտույթեանդ, առաքինութեանդ, զգացմանդ և բոլոր գործերուոց արդինքը վայելելու: Մի հարցներ, թէ ի նչ է քու պարտք հայրենիքիդ սիրէ և կը սիրուիս... Զինուոր ը ես հայրենիքիդ ծառայել մտածէ: արիեստալ ը ճարտարութիւնդ գործածէ հայրենիքիդ զարգացման համար. զիտո՞ւն հայրենիքիդ օգուտը խորիէ և որիշին սորվեցուր»:

Հպարտ եմ որ հայ եմ ինձի նման հայ էր Աւետիս Սիարոնեան

Այս տարի Աւետիս Սիարոնեանի ծննդեան 150-ամեակն է: Ան ծնած է 1866ին: Յաճախած է Էջմիածնի Գեղրգեան Ճեմարանը և զայն աւարտելէ անմիջապէս ետք եղած է ուսուցիչ: Ապա մեկնած է Չոյիցերիա և աւարտած՝ Լոզանի Համալսարանի Պատմաֆիլիստիայական բաժինը: Սիարոնեան Լոզանէն ետք, անցած է Փարիզ և հետևած՝ Սորպն համալսարանի գրականութեան միտին և 1898-1901 թուականներուն արժանացած է ֆրանսական համալսարանի մրցանակին: Աւետիս Սիարոնեան եղած է նշանաւոր գրող: Իր վիպակներուն եւ պատմուածքներուն մեջ անդրաբարձած է ազգազրական պայքարին և ուսու-թրբական պատերազմի ընթացքին տառապած հայերուն մասին: Այս իմաստով շատ հետաքրքրական է կարդալ «Խայը» և «Արինուոր թթվամորը»: Խաչատոր Արովեանէն ու Շաֆֆիէն ետք, Աւետիս Սիարոնեան կը նկատուի որպէս յեղափոխաշոնչ գրող: Ան իր գրութիւններով ներշնչած է սերունդներ և անոնց մեջ դրած բռնակախն դէմ պայքարելու ողին: Իր ազատամիտ զարգափարներուն պատճառով, ձերքակալուած է ցարական կառավարութեան ժամանակ 1909ին, դրուած է Մետէխի բանտոր և ծանրօրէն հիւանդացած: Վկիոր արձակուած էր՝ պիտի գլուխահարուեր, սակայն շնորհիւ Ֆրանսայի դաշնակցականներուն, ազատ արձակուած է և անցած Եւրոպա:

Աւետիս Սիարոնեան եղած է նաև քաղաքական գործիչ: 1918ին Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծման ժամանակ, Սիարոնեան ընտրուած է խորհրդարանի նախագահ: Եւ իբրև Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութեան նախագահ, 1920 Օգոստոս 10ին, Մելքի մեջ ստորագրած է խաղաղութեան միջազգային դաշնագիրը և մասնակցած է Լոնտոնի (1921) և Լոզանի (1922) խորհրդաժողովներուն: Ցիշեցնէնք, թէ Մելքի դաշնագիրը հայ ժողովուրդի մեծագոյն յաղթանակներէն մեկն էր: Այս դաշնագրով Թուրքիա և երոպական պետութիւններ ընդունեցին Ազատ, Անկախ և Միացեալ Հայաստանի զարգափարը, Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ովկիսընի քարտեսով:

Հայաստանի Հանրապետութեան անկուսէն ետք, Սիարոնեան հաստատուեցաւ Ֆրանսա:

Եւ 1934ին Մարտէի մեջ, Համազգայինի Ճեմարանին նուիրուած հանդէսի մը ընթացքին բանախօսելու ատեն, թէմին վրայ կաթուածահար եղաւ և 14 տարի շարունակ մնաց հիւանդ անկարող խօսելու ու գրելու, ապա մահացաւ 1948ին:

«Աշխարհի մեջ չկայ մի ուրիշ ժողովուրդ, որ այնքան ու ուժին, այնքան մտերիմ կերպով կապուած լինի իր հողին, որքան հայը: Ես իմ ազգը չեմ համեմատում ոչ մեկ ազգի հետ, և հայը ոչ մեկ ուրիշ ազգի առջեւ զիսարկը հանելու պետք չունի», ըստ է Աւետիս Սիարոնեան:

Ի՞նչ ընել երբ քիթէն արիւն զայ

Քիթի արիւնահոսութիւնը կրնայ ունենալ զանազան պատճառներ: Արիւնահոսութեան առաջը առնելու համար կարելի տան ջերմաստիճանը պահել առաւելագոյնը 20-21°C, իսկ խոնաւութիւնը՝ 40°:

Արիւնը կեցնելու համար

- Երկու մատներով դորսէն մնշել քիթին վրայ մօսաւորապէս 15 վայրկեան երբ արիւնահոսութիւնը շարունակուի սեղմել 10-15 վայրկեան եւս:
- Չվախնալ ու նստի հանգիստ, որովհետեւ վախնալու պարագային արիւնահոսութիւնը կրնայ զօրանալ:
- Երբեք չխնջել կամ չշփել քիթը:
- Սառոյց դնել զլուխին ետեւի մասին և քիթին:

Անհրաժեշտ է ներկայանալ բժիշկի մը երկու պարագաներու:

1	Եթէ արիւնահոսութիւնը 30 վայրկեանէն չդադրի:
2	Եթէ արիւնահոսութիւնը կրկնուի շաբաթը 2-3 անգամ:

Աշոտ Գ.

Աշոտ Գ. Ողորմած (ծննդեան թուականը անյաստ – 977) Հայոց թագաւոր դարձած է 953-ին: Յաջորդեր է հօրը՝ Արասին: Աշոտ Գ.-ի թագաւորութեան տարիներուն Հայաստանը կ'ապրեր տնտեսական և մշակութային վերելք, երկիրը խաղաղ էր: 953-ին փորձեր է Դուինը ազատագրել արարներէն, բայց չէ յաջողած: 961-ին արքունիքը Կարս քաղաքէն տեղափոխվեր է Անի, ուր կառուցել տուեր է պալատներ և այլ շինութիւններ և հոչակեր է Հայաստանի մայրաքաղաք: Աշոտ Գ. յաջողութեամբ ես մղեր է Կովկասի լեռնականներուն և արար ամրացին յարձակումները: 973 թ.-ին 80 հազարնոց բանակով դիմ դրած է Միջազգեստի մեջ բիւզանդական գօրքին դէմ՝ հեռացնելով Հայաստանին սպառնացող վտանգը:

Աշոտ Գ.-ի օրով Հայաստանի մեջ ընդարձակուեր են հին քաղաքները, կառուցուեր են նորերը: Նրա կինը՝ Խոսրովանոյշ թագուհին, 966-ին հիմներ է Սանահինի, իսկ 976-ին՝ Յաղբատի վանքերը, որոնք շուտով գիտակրթական կելլուններ դարձեր են: Աշոտ Գ. բանալ տուած է դպրոցներ, հիանդանցներ, անկելանցներ: Աշոտ Գ. «բարեգործ էր», այդ պատճառով ալ անուանուած է «Ողորմած»:

Հայկական Հարց

Հայոց Պատմութեան մէջ, 1860ական թուականներուն, Օսմաննեան կայսրութեան տիրապետութեան շրջանին, անստանելի էր զաւարի հայութեան կեանքը: Միշտ գործութիւններ, առեւագումներ և սպաննութիւններ կ'ըլլային: Ոչ միայն կառավարութիւնը կը կողոպտէր, այլ նաև թուրք փաշանները, քիւրտ բեկերն ու սպանները: Այս վիճակին դրւու զալու համար հայ ազգային գործիչներ բարեկարգումներ պահանջեցին Սուլթաննեն, ինչպէս նաև երոպական պէտութիւններէն: Այդ բարեկարգումներու ծրագիրը անցաւ զանազան հանգրուաններէ: Ազգային Սահմանադրութիւն, Սան Արեֆանոյի դաշանագիր, Պերլինի վեհաժողով:

Հայկական Հարցը Արեւմտեան Հայաստանի հողերու ազատագրումն ու սեփական պէտականութիւն մը ունենալու հարցն էր:

Յիշենք, թէ Հայկական Հարցը այսօր, ծանօթ է Հայ Դաս անուան տակ: Աշխարհի տարածքին, հայեր ամէն տեղ կ'աշխատին ծանօթացնել Հայ Դատը օտարներուն: Հայ Դատի նպատակն է Թուրքիոյ ծանաչումն ու վնասներու հատուցումը 1915ի Հայոց Ցեղասպանութեան, Արեւմտեան Հայաստանի հողերու ազատագրումը, Արցախի Հանրապետութեան և Զաւարի միացումը Հայաստանի Հանրապետութեան:

ՄԵՐ ԽԻՂՃԸ

Երբ անքաղաքավար իսօսք մը ըսենք կամ սխալ գործ մը ընենք, նոյնիսկ եթէ այդ գործը ծածուկ կատարած ենք և թէ ոչ ոք գիտէ այդ մեր սխալ արարքին մասին, մենք մեզ անհանգիստ կը զգանք: Կարծես կը կորսնցնենք մեր սրտի հանգստութիւնը: Ահա այդ վիճակին կ'ըսենք, թէ մեր խիղճը կը տանջէ մեզ: Խիղճը մարդկային ամէնէն զարմանալի յատկութիւններէն մէկն է: Մենք կը տարբերինք ուրիշ արարածներէ ճանաչողութեամբ և մենք զմեզ դատելու կարողութեամբ: Խիղճը դատաւորի պէս կը քննէ, մեր գործերը, մեր մտքերը և մեր որոշումները: Խիղճը կը յուշէ մեզ, թէ ի՞նչն է ճիշդ և ինչը սխալ: Երբ ճիշդ որոշում առնենք, ան կ'օգնէ, որ ըլլանք հանգիստ, իսկ երբ սխալ ձեռով վարուինք, ան կը տանջէ մեզ, և մենք զմեզ յանցաւոր կը զգանք:

Փորձենք իրանքանչիւրս, մեր դպրոցական տարիներուն մեր խիղճը դաստիարակել:

Դպրոցն ներս թէ այլ շրջանակի մէջ հաճելի չէ ընկերութիւն ընել կամ խաղաղ անձերու հետ, որոնք իրենց խաղի ընթացքին խարդախութիւն կ'ընեն կամ անկիրթ ձեռով կը վերաբերին. եւ աւելի ն, իրենց սխալ կեցուածքով կը կարծեն, թէ ճարպիկ են: Ըստոնինք, որ նման մարդիկ աշխարհի վրայ չեն սիրուիր: Ճանչնանք մենք զմեզ եւ բարին գործենք, մեր խիղճը խաղաղ ու հանգիստ պահելու համար:

Հանելուկներ

1- Երկու եղբայր՝ երկուորեակ, Բաժնուած են լեռով մը, Որքան ալ զիրար կարօտնան՝ Իրարու քով չեն կրնար զալ:

2- Ի՞նչ ծառ է, որ տասներկու ճիշդ ունի միշտ, ամէն ճիւղին կայ երեսուն սիրուն ծխտ:

3- Հազար եղջիւր ունի գլխուն, Եւ մէկ ուրք՝ հողին մէջ, Կը ծնի, կ'ապրի եւ կը մեռնի Նոյն տեղը՝ անշարժ:

Ժամանաց

Սուլը Յակոբ եկեղեցւոյ Դրօ և Աննա Փիլիկեան Շաբաթօրեայ
վարժարանի աշակերտները նամակ կը գրեն հայ զինուորին

Հայ զինուոր
Ո՞վ պիտի պաշտպաներ մեր
հայրենիքը, եթէ չըլլար հայ
զինուորը: Հայ զինուորը իր կեանքը
զոհելով, անրուն մնալով, կեանքը
վտանգելով կը հսկէ: Հայաստանի և
Արցախի սահմանները:
Բախտաւոր ենք, որ քաջ, գօրաւոր
և անվախ զինուորներ ունինք:

Ճողիս Պարոնեան

Հայ զինուոր
Շատ շնորհակալ եմ քեզմէ,
հայ զինուոր, որ կեանքդ կը
վտանգես՝ կրուելով
թուրքերուն դիմ, որպէսզի
ազատազրես մեր հողերը:
Մենք հպարտ ենք քեզմով,
հայ զինուոր:
Իզապէլ Ռէձէպէան

Մեր քաջ զինուորները
Անոնք զինուորներ են
շատ քաջ,
Յոյսով, հաւատրով
միշտ յատաջ,
Իրենց կեանքը կը վտանգեն,
կը գոհեն,
Մեզ միշտ հպարտ կը պահեն:
Վիլիան Ռէձէպէան

Հայ զինուորները
Հայ զինուորները շատ քաջ են:
Անոնք կը պաշտպանեն մեր
հայրենիքը, կը կրուին ամբողջ
սրտով և երբեք չեն
յոսահատիր:

Միքայէլ Պարլայէան

Հայ զինուորներ
Հայ զինուորները շատ քաջ են:
Մեզի համար իրենց կեանքը կը
վտանգեն: Առանց իրենց՝ մեր
հայրենիքը վտանգուած կ'ըլլայ և
անպաշտպան: Շնորհակալ եմ
քեզմէ, հայ զինուոր:

Ալեք Քիշեան

Հայ զինուորը
Հայ զինուորը շատ դժուար
կեանք ունի: Ինքզինք կը զոհէ:
մեր հայրենիքին անկախութեան
համար, կարգապահ եւ քաջ է
Ես ուրախ եմ, որ անվախ
զինուորներ ունինք:

Մեւակ Կիրակոսեան

Ո՞Վ Կ'ՈՒԳԵ ՌԼԼԱԼ ԲԱզմագէտ

1.- Հայաստան 20-րդ դարուն 2 անգամ անկախացաւ, զիտէ՞ ս անոնց
թուականները.

Ա.- 1918 և 1970

Բ.- 1918 և 1991

Գ.- 1918 և 1999

Դ.- 1918 և 2001

2.- Հայկական հարցը ներկայիս ծանօթ է որպէս.

Ա.- Հայկական Ցեղասպանութիւն

Բ.- Արցախեան պայքար

Գ.- Հայաստանի Հանրապետութեան անկախացում

Դ.- Հայ Դատ

3.- Ո՞վ է հայ զրականութեան առաջին երգիծարանը.

Ա.- Աւետիսի Սփառնեան

Բ.- Երուանդ Օսեան

Գ.- Յակոբ Պարոնեան

Դ.- Շաբթի

4.- Երբ քիթէն արիւն գայ.

Ա.- Չինչել և շշիկ քիթը

Բ.- Խնչել բայց շշիկ

Գ.- Չինչել բայց շիկ

Դ.- Խնչել և շիկ

5.- Ո՞վ գրած է «Արխմոտ թթխմոր» պատմուածքը.

Ա.- Աւետիսի Սփառնեան

Բ.- Երուանդ Օսեան

Գ.- Յակոբ Պարոնեան

Դ.- Շաբթի

6.- Աշուտ Գ. թագաւորը ինչո՞ւ ողորմած կոչուած է.

Ա.- Որովհետեւ մահացած է

Բ.- Որովհետեւ բարեգործ էր

Գ.- Որովհետեւ Անին կառուցեց

Դ.- Որովհետեւ յաղփեց արարական և բիւզանդական գօրքերուն

**Հանելուկներուն
պատասխանները.**

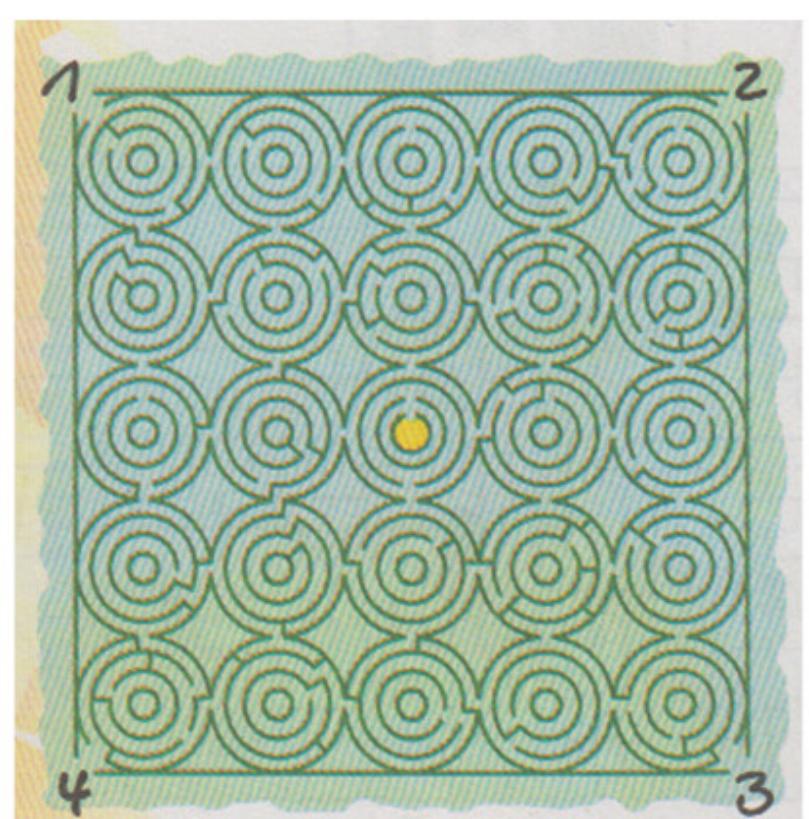
1.- Աչքերը

2.- Տարին և տասներկու
ամիսները

3.- Ծառը

Խստ

Ինչպէ՞ս կարեկի է հասնիլ նշուած կէտին

Սամկապատասեկան Յորիզոնը կը հովանարուն ՀՕՍ-ի
Գանատայի Ծրածախին վարչութիւնը եւ Գանատայի Ծրածախի
իր 10 մասնաճիւթերը

Հեռախոս (514) 332-3757
Հեռապատճեն (514) 332-4870
Email: sylva@horizonweekly.ca

Թիվը պատրաստեց Անահիտ Պարոնեան
Ձեայդացը՝ Նեսի Կիրակոսեանի